

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

סוכות תשפ"ג

ענני הכבוד של חיינו

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת-בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

פרנס השבוע

נא להרבות בתפילה עבור

אסתר בת שרה מרים

לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

אפשר לתרום "בנדרים פלוס" או "נדרים פוך" (03-763-0585 - קרן 2985)

להנצחות: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אליעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

ביתר עילית

058-324-5544 גבעה A
052-760-2289 גבעה B

ערים אחרות

054-853-5670 אלעד
054-662-2428 אשקלון
052-716-9528 אופקים
08-864-6516 אשדוד
03-570-3134 בני ברק
055-674-8959 בני ברק (ר"ע ו חזון איש)
058-323-6584 בני ברק (קרית הרצוג)
054-851-9014 ברכפלד
02-534-2467 טלזסטון
052-447-4126 מודיעין
054-844-1570 נתבות
08-974-3086 קרית ספר
052-760-6491 רכסים

צומת בר אילן ספרי אור החיים
בר אילן 4
054-844-7327 קרית היובל
052-266-9937 קרית משה
02-650-2327 רוממה-המ"ג
רחוב אהליאב 21/32 (בתוך התיבת דואר)
רחביה ביכ"נ הגר"א
02-586-0088 רמות
058-718-5065 רמת אשכול
050-412-7721 רמת שלמה

בית שמש

055-677-8301 קריה
053-232-1710 רמב"ש א'
052-767-4151 רמב"ש ג'
054-842-7664 רמב"ש ג'
052-763-4167 רמב"ש ד'
052-710-9132 רמת אברהם

ירושלים

053-318-4381 ארזי הברירה
052-763-2150 ביהכ"נ הר צבי
054-841-9231 בית וגן
054-841-7272 גאולה-זכרון משה
058-325-5458 גבעת שאול
058-321-9933 גני גאולה

הר נוף

054-851-9014 ישיבת מיר
052-766-5331 נוה יעקב
סורוצקין שער הספר
31 סורוצקין
02-536-2280 סנהדריה
054-859-3064 סנהדריה המורחבת
עזרת תורה 1 ספרים ווינקעל
עלי הכהן 15
02-538-8613 עזרת תורה 2

להוספת חוברת באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

אנו זקוקים מאוד לתרומות

נבקש מאוד מכל מי שנהנה מהחוברת כל שבוע שיתרום לפחות סך 10 ש"ח לחודש

הנצחת מדור שו"ת - 250 ש"ח | הנצחת חצי פרשה - 750 ש"ח
פרנס השבוע (יותר משלושת אלפים חוברות!) - 1500 ש"ח

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585 קרן מס' 2985

or at [TorasAvigdor.org/donate](https://torasavigdor.org/donate) (specify "towards Hebrew edition")

לכירורים והנצחות: 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

חוברת מס' 132

הדפסה - גרפון MAT 02-5337722

תורת אביגדור

פרשת סוכות

ענני הכבוד של חיינו

תוכן

- א' - סוכות של דעת / 3
- ב' - סוכות של ראה / 7
- ג' - סוכות של שמירה / 10
- ד' - תחת סוכת השמים / 14

א' - סוכות של דעת

שיחת פרידה מזמן אלול

לפני שנים רבות, כאשר זכיתי ללמוד בישיבתה סלבודקה שבליטא, בבוקר שלמחרת יום הכיפורים, מו"ר ראש הישיבה הגרי"א שר זצ"ל אמר כמה מילים בפני בני הישיבה, שעמדו לשוב לבתיהם. אמנם תלמידים שנשארו בישיבה בימי החג, אולם רובם עמדו לשוב לעיירות הולדתם לחג הסוכות, כך ששיחה זו עתידה היתה להיות האחרונה אותם ישמעו מראש הישיבה מעכשיו ועד ראש חודש חשוון.

והנה, במהלך חודש אלול זכינו לבנות בנין גדול ומפואר של דעת, של הבנה ויראת ה'. בפרט בישיבות שבהן הקדישו זמן ללימוד המוסר. שלוש פעמים בשבוע שמענו שיחות מוסר ארוכות, ובזמן אלול זה היה אפילו יותר מכך. וכמובן שהתפילות בישיבה היו מיוחדות ומרוממות. ואז הגיע ראש השנה, ולאחר מכן יום כיפור, ובסיומה של תפילת נעילה, היינו כבר אנשים אחרים לגמרי - יום כיפור שינה אותנו.

אספר לכם אנקדוטה אחת. אני זוכר שבמוצאי יום הכיפורים הלכתי יחד עם החברותא שלי לאכסניה שלנו כדי לאכול. ישבנו יחד בשולחן, שני חברים, אך לא החלפנו בינינו

אפילו מילה אחת לאורך כל הסעודה. החוויה של יום הכיפורים עשתה עלינו רושם כה אדיר, ואף אחד מאיתנו לא התכוון לפתוח את פיו ולרוקן את התחושה הזו. ישבנו שם ואכלנו בדממה מוחלטת.

קריסה כואבת

ואז, למחרת בבוקר, לאחר תפילת שחרית, ראש הישיבה דיבר אלינו. "כולכם עמלתם רבות בראש השנה וביום כיפור", אמר. "התפללתם בישיבה מעומק ליבכם, התרוממתם והתחזקתם, ובכך השגתם הישג יקר. להתפלל במקום טוב במשך שלושת הימים הללו שווה ערך לשלושה חודשים של לימוד".

"אולם עכשיו חשוב מאוד שתעמדו על המשמר", אמר. "שכן כעת אתם שבים לביתכם, ואז מגיע חג הסוכות ולאחר מכן שמחת תורה, ועליכם להיזהר ולהישמר מפני הליצנות". ליצנות פירושה קלות ראש וחוסר מחשבה. רה"צ זצ"ל ציטט בפנינו את דבריו הידועים של המסילת ישרים כי ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות - בכוחה של ליצנות אחת להפיל מגדל גבוה, "גורד שחקים" של תוכחות.

"תוכחות" פירושו שיחות של דעת ויראת שמים. למען האמת, אפילו **תוכחה אחת** שווה יותר מיהלומים, ומה נאמר על מי שנמצא במקום שבו הוא שמע **מאה** שיחות מוסר ויראת שמים. הלא מדובר באדם עשיר ביותר - בעליו של מגדל גדול ועצום! מגדל שכזה עשוי להביא לך תשואה גדולה ורווחי ענק - יש לך בנין מפואר של דעת!

אולם המסילת ישרים כותב שבכוחו של אדם אחד לגרום לבנין הענק הזה ליפול ארצה. ליצנות אחת חסרת מחשבה עלולה להפיל ארצה את תוצאותיהם של מאה "וועדים" של מחשבות רצינית. כשאדם הופך לקל דעת, כל ערכיו המרוממים והנעלים קורסים ארצה, ולא נשאר מהם זכר.

טרגדיה של קלות ראש

לכן חשוב כל כך שנעמוד עכשיו על המשמר, שכן כעת מתחילים ימי השמחה, החל מיום טוב ראשון של סוכות ועד לשמחת תורה, ובידינו לקבוע כיצד ייראו הימים האלו אצלנו. אם תהיה זו שמחה לשם שמים, מתוך מחשבה והתבוננות, זה בוודאי טוב מאוד. כמובן שנאכל מאכלים טובים ומשובחים, נשיר, נרקוד ונשמח, שהרי "קול רִנָּה וְיִשׁוּעָה בְּאֵהָלֵי צְדִיקִים" (תהילים קיח, טו) - בבתיהם של צדיקים נשמעים קולות שמחה ועליזות. מי עוד צריך לשמוח אם לא מי שמקיים את התורה הקדושה? אולם אם שמחתו של האדם מתדרדרת עד כדי הפקרות, והופכת לקלות ראש פראית ומטופשת, הרי שכל ההישגים שהשיג ביום הכיפורים הולכים לאיבוד.

אני זוכר שבשטיבל מסוים נהגו בשמחת תורה להשליך אחד על השני מגבות רטובות! האם יש מצוה להרטיב מגבות ביום טוב? זו שאלה האם הדבר בכלל מותר. להשליך מגבות רטובות זה על זה - הלזו תיקרא שמחה?

כאשר הייתי בן שבע עשרה התפללתי בבית כנסת מסוים, וככהן עליתי לדוכן על מנת לברך ברכת כהנים בתפילת מוסף של שמחת תורה. עמד שם על ידי יהודי זקן, אשר פתח אף הוא במילים "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", אך במקום להמשיך "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן", סיים "שהכל נהיה בדברו", ואז הרים את טליתו והראה לכולם שהוא לוגם מכוס ויסקי!

מעשי ליצנות מעין אלו גורמים לבנין הגדול של יום הכיפורים לקרוס בקול רעש גדול. זו טרגדיה של ממש! יום כיפור הוא רכוש יקר מאוד ועלינו להחזיק בחזקה בהשפעות שלהן זכינו, כדי שישארו עמנו זמן רב ככל הניתן.

יום של הישגים יקרי ערך

והנה, ישנם אנשים שחושבים לעצמם שבין כה וכה הם לא השיגו מדי הרבה ביום כיפור. הם הקשיבו לחזן, שרו יחד עמו את הניגונים המיוחדים, ובינתיים הסתכלו על השעון וספרו כמה שעות נותרו עד לנעילה, ואולי גם חשבו על מה יאכלו במוצאי הצום.

אבל רבותי, עליכם לדעת שאפילו היהודי הפשוט ביותר משתנה על ידי יום כיפור. אפילו רק לשבת בין יהודים שומרי תורה ומצוות במשך יום שלם היא ברכה, וזה לכשעצמו הוא כבר הישג משמעותי. בשביל זה לבד שווה לאדם להגיע לבית הכנסת, גם אם הוא לא התפלל אף מילה אחת.

אבל הלא כולנו התפללנו; כל אחד ואחד התפלל בלשון הקודש במשך יום שלם. האם חשבתם פעם איזו תועלת היא זו, לדבר בלשון הקודש כל היום? אם הקב"ה ברא שפה, הרי שלכל אות בה יש תכלית מכוונת. זה נשמע כמו דברי קבלה, אבל מדובר בהגיון פשוט. הקב"ה אינו עושה דברים ללא כל סיבה, ובכל דבר בבריאה יש חכמה, ואם כן לכל אחת מאותיות האלף-בית ישנה מטרה; זוהי שפה שמשפיעה ומרוממת את הנשמות של מי שמדבר בה. כמובן איני מדבר על ה"עברית" שבה מדברים בתל אביב. אני מדבר כעת על שפת הקודש של השי"ת.

דיברת בלשון הקודש במשך כל היום כולו, והפיוטים אותם אמרת נכתבו על ידי קדושי עליון. מלבד הפסוקים שמספר תהילים, הפיוטים אותם אנחנו אומרים לא נכתבו על ידי אנשים רגילים אלא על ידי קדמונינו, גדולי עולם, אשר הפיחו בפיוטים אלו עולם שלם של קדושה, כך שעצם אמירת המילים, גם אם מי שאומר אותם הוא עם הארץ שאינו מבין את משמעות המילים, זה לכשעצמו מביא לשינוי עצום בנשמתו של היהודי.

לשמור על ההישגים

אולם האמת היא שכל אחד מאיתנו הרוויח הרבה מעבר לכך. מה אנחנו עושים ביום כיפור? אנחנו מצהירים במשך כל היום כולו שרק ה' הוא זה שיביא לנו את כל האושר לו אנו מצפים, ורק הוא יגן עלינו ועל משפחתנו במשך כל השנה! "וּכְתַב לְחַיִּים טוֹבִים" - הוא זה שיתן לנו חיים מאושרים. כל תפילותינו ביום הכיפורים מופנות אליו, וזה משפיע על האדם, זה מחנך אותו, זה מחדיר בו את הבטחון שהוא סומך רק על השי"ת. הוא ההגנה שלנו. ביום כיפור אנחנו עומדים במשך כל היום כולו וקונים בדעתנו מודעות חזקה ביותר שכל מה שיש לנו - החיים, הבריאות, העושר שיש לנו, הכל - מגיע רק ממנו יתברך.

החינוך הזה הוא עשירות גדולה! זהו בנין גדול של דעת שכל אחד בנה לעצמו. וכך, בסיומו של יום הכיפורים, כל אחד ואחד מאיתנו הוא כבר לא אותו בן אדם. השתנינו באופן יסודי. **כולם** עוברים שינוי ביום כיפור.

ומסיבה זו עלינו להיזהר מאוד לאחר יום הכיפורים, ככל האפשר, לשמור על כל מה שהשגנו באותו יום גדול. יתכן וישנם כאלו שאפילו לא מספיקים לחוש בשינוי שחל בהם, מכיון שהוא הולך לאיבוד מיד. גם אם אתה לא זורק מגבות רטובות, אם אתה רק חוזר לחיים הרגילים, לחיי "עולם הזה-דיג", כלומר חיים בלי מחשבה, אז השפעתו של יום כיפור הולכת לאיבוד, וזו טרגדיה. כמה חבל שיש מי שזוכה לכל כך הרבה דברים טובים, כל כך הרבה דעות והשקפות מרוממות, ואינו מצליח לשמר אותם. וזו הסיבה שמיד לאחר יום הכיפורים מגיע חג הסוכות.

משנה עיתים ומחליף את הזמנים

בתפילת מעריב אנחנו אומרים "משנה עתים". בתכנית של העולם, אותה אנו מכנים "טבע", אנחנו מבינים כיצד עונות השנה בנויות בסדר נכון ומתוקן, סדר ששומר על קיום העולם ומביא לו תועלת מרובה. כבר דיברנו בעבר על התועליות שיש בכך שהלילה מגיע אחרי היום, וכן על חילופי העונות.

למשל, כעת מגיע הסתיו; העלים משנים את צבעם ובקרום הם ינשרו מהעצים, וכאן מתגלה לנו תועלת גדולה שתוכננה על ידי הקב"ה. בקיץ היה צורך בעלים, שכן הם סיפקו לנו צל מפני השמש הקופחת וכן שאבו חמצן ופחמן דו חמצני מהאוויר כדי להפוך את העצים לחזקים ובריאים יותר.

אבל בסתיו מגיע הזמן שעל העצים להפסיק לצמוח; כעת העלים כבר אינם נחוצים לצל, והאדמה צריכה לנוח במשך חודשי החורף על מנת להחזיר לעצמה את האנרגיה שהשקיעה בגידול הצמחים. וכך, העלים נושרים והחומרים שהושקעו ביצירת העלים הללו מוחזרים כעת לאדמה כדשן שיהפוך לאנרגיה עבור הצמיחה של שנה הבאה. לכל

עונה, בזו אחר זו, יש את היתרונות שלה שתוכננו על ידי "המעצב הגדול", הלא הוא הקב"ה.

ובדיוק כפי שהקב"ה ברא את העונות בסדר מיוחד ומדוייק, כך הוא נתן לנו את מועדי השנה, כשהם מסודרים בחכמה ובתבונה, באופן שיביא לנו את התועלת המרובה ביותר. כמובן ששכלנו הדל אינו מסוגל להבין את עומק טעמי מצוות התורה, אולם אנו כן מבינים את התכנית הגדולה שבהצבת חג הסוכות מיד לאחר יום כיפור. אנחנו מבינים שחג הסוכות תוכנן על ידי הקב"ה כדי לחקוק בסלע את מה שהשגנו ביום הכיפורים, ולבנות על גבי זה עוד ועוד הישגים.

למעלה מן המצוות

פירושו של דבר הוא שכעת זה הזמן לנצל נכון את חג הסוכות, ולחדד אצלנו את ההרגשה, את המודעות וההכרה החושית בכך שאנחנו באמת חיים תחת הגנתו של השי"ת. כמובן שיהודי טוב שיסתפק בקיום פרטי דיני מצוות החג, יבנה סוכה כשרה ויהיו לו ד' מינים כשרים, אי אפשר לבא אליו בטענות. אבל לא זה הוא ההישג העיקרי של חג הסוכות.

החובות הלבבות מסביר שכל מצוות התורה נועדו למטרה נעלה יותר. מה נעלה יותר מהמצוה עצמה? הפנימיות של המצוה! כלומר לבא לידי הבנה של מה המצוה באה ללמד אותך. המצוות מלמדות אותנו סוג מסוים של חכמה, ועל ידי עשיית המצוה אנחנו תופסים זאת בצורה חדה וברורה יותר. עשירות זו, שהיא עשירות הדעת, היא היא ההישג העיקרי שאליו אנו שואפים בחג הסוכות. כמובן שזה תלוי כמה מאמץ כל אחד ישקיע במצוה, אולם ההזדמנות לנצל את הסוכה כדי לבנות עוד קומות על גבי גורד השחקים הזה, אותו בנינו ביום הכיפורים, זמינה עבור כולנו.

ב' - סוכות של ראייה

למען ידעו דורותיכם

המשנה בתחילת מסכת סוכה אומרת כי "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה". לכאורה היינו חושבים שככל שהסוכה גבוהה יותר, יש בכך הידור מצוה גדול יותר, שכן בכך הסוכה נאה יותר - למה לא? אולם התנא מלמד אותנו שלא, הסכך אינו יכול להיות גבוה יותר מעשרים אמה. וזו שאלה - למה זה כך? למה לא לבנות סוכה גבוהה ונאה?

אחד ההסברים המובאים בגמרא לדין זה - וזהו לימוד חשוב ביותר עבורנו - הוא, שהמטרה של מצות ישיבת סוכה היא, "לְמַעַן יִדְעוּ דִרְתֵיכֶם כִּי בְסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (ויקרא כג, מג). פירוש, אנו יושבים תחת הסכך על מנת **שנזכור** משהו; על מנת שנזכור כיצד ישבנו בתוך סוכות במשך ארבעים שנה במדבר. ועל מנת לדעת את המטרה של הסכך צריך לראות אותו. וזו נקודה חשובה מאוד! הסכך נמצא שם כדי שנראה אותו, "לְמַעַן יִדְעוּ" - כדי להקנות לנו דעת, ולהזכיר לנו את מה שהתרחש במדבר. ולכן אם הסכך גבוה מדי, למעלה מעשרים אמה, אז כדי לראות אותו תצטרך למתוח את הצוואר, מה שאולי לא תעשה, ואז תפסיד את ראיית הסכך, כלומר שהחמצת את כל תכלית הסוכה. מה שאין כן מתחת לעשרים אמה ניתן בקלות לראות את הסכך, וזה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו. וככל שתסתכל על הסכך יותר, הרי זה משובח.

המופת הגדול

והנה, כולנו מכירים את המשנה והגמרא הזו, אולם עלינו להאזין היטב להלכה זו. יש כאן לימוד נהדר ויסודי עבורנו, אולם רבים אינם חושבים על זה מספיק: הקב"ה מצפה מאיתנו להסתכל על הסכך! וכאשר אנחנו מסתכלים על הסכך, עלינו לדעת מה אנחנו רואים. אדם שמסתכל אבל לא יודע על מה הוא מסתכל, מחמיץ את הענין כולו. אנחנו מסתכלים "לְמַעַן יִדְעוּ" - בכדי להשיג דעת אודות ארבעים השנים שה' השכין את עם ישראל במדבר.

אולם הענין אינו פשוט כל כך, ולכן עליכם לשים לב היטב לדברים שנסביר כעת. הרמב"ם כותב את המילים הבאות במורה נבוכים (ג, נ): "ממופתי התורה ומן הגדולים שבהם - עמוד ישראל במדבר ארבעים שנה". הוא אינו מדבר כאן על יציאת מצרים, ואפילו לא על מתן תורה, אלא עצם העובדה שאומה שמונה מיליונים חיה במדבר במשך ארבעים שנה, זהו הנס הגדול מכולם.

כל מיני דברים היו יכולים לקרות לבני ישראל במדבר. במדבר מתחוללות לעתים סופות חול שעלולות לקבור אנשים בחיים. יש גם גשמים פתאומיים. זה קורה במדבר - שטפונות בזק שמטביעים שיירות שלמות. כל סוגי המחלות שכיחות אף הן במחנות במדבר. כאשר כמות גדולה של אנשים מצטופפים יחד במקום קטן, כל מה שנצרך זה אדם חולה אחד כדי לגרום למגפה, אשר מתפשטת במהירות במחנה, כשהיא מותירה מאחור קרבנות רבים. וכאן - שום דבר לא קרה! במשך ארבעים שנה אף אחד מכל אלו לא אירע לעם ישראל!

ומה עם המזון? אומה של מיליונים השרויה במדבר ללא שדות שאותם אפשר לעבד, צריכה היתה לגווע ברעב! מהיכן ימצאו אוכל? אפילו מים הם לא הצליחו למצוא. לא

יֵיאַמֵן שַׁעַם שֶׁל לַמַּעֲלָה מִשְׁנֵי מִילִיּוֹן אֲנָשִׁים, נָשִׁים וְטָף הַצְּלִיחַ לַהֲתַקִּיִּים בַּמָּקוֹם בּוֹ לֹא צוֹמַח דָּבָר.

מכף כל אויב ואורב

והם גם היו מוקפים באויבים. מצד אחד היתה ארץ מצרים. המצרים כל כך סבלו מאיתנו, והם היו מלאים בשנאה ובכעס כלפינו. גם כל שאר העמים - אדום, מדין, עמלק - כולם קינאו בנו ודאגו מפני הבאות, ומשכך אין ספק שהם רצו להשמיד אותנו.

וכולם ידעו שבני ישראל יצאו ממצרים שכשהם נושאים עמם את כל עושרה של ארץ מצרים. ולא היו להם במדבר ערים מבוצרות עם חומות גבוהות עם שומרים חמושים - לא, לא היה להם כלום.

אני רגיל להמשיל משל לענין זה. תארו לעצמכם אדם שמחליט ללון במשך לילה אחד באחת משכונות הפשע של העיר ניו יורק, והוא בוחר לעשות זאת בתוך אהל שממוקם על מגרש ריק. וכולם, כל תושבי הסביבה, יודעים שבתוך האהל הוא מחזיק סכום גדול של כסף מזומן. כמה סיכויים יש לו לשרוד?

וכאן לא מדובר בלילה אחד, לא בחודש אחד ואפילו לא שנה אחת. זה קרה במשך ארבעים שנה! האם אתם מבינים מה המשמעות של לחיות במשך ארבעים שנה במדבר שאין בו אוכל ומים, מקום בו הסכנות אורבות מכל עבר ובכל רגע?! ובכל זאת, אומה שלמה חיה, תוך הגנה מלאה, ללא הפסקה! הם חיו!

שמירה עליונה

והיכן הם התגוררו? לא בערים מוקפות חומה. לא בבתים. הם חיו בתוך סוכות, בתוך בקתות קטנות וקלושות. הם העמידו כמה קירות דקים, הניחו כמה מקלות מלמעלה, וזהו. האם זו הגנה?! הלא אין כאן כמעט שום שמירה!

אמנם התשובה היא שכן, היתה זו ההגנה היעילה ביותר. ומדוע? כי הסוכה לא היתה כלום, היא היתה רק הצגה. מי באמת הגן עליהם? רק הקב"ה! מלמעלה הם ראו את ענני כבודו של השי"ת וידעו שהכל הוא רק מה', ובכל לילה הם ראו את עמוד האש שומר עליהם מלמעלה!

כל יום ולילה, במשך ארבעים שנה הם ראו את זה! ובכך הם למדו לימוד חשוב ביותר, שההגנה היחידה שלנו בעולם הזה היא הקב"ה. במשך ארבעים שנה הם חזרו שוב ושוב על הלימוד הזה עד שהוא נכנס לעצמותיהם.

התקופה היפה בהיסטוריה

ארבעים השנים במדבר היו התקופה היפה ביותר בהיסטוריה של עם ישראל. החיים הממושכים במחנה שינו אותם והפכו אותם לאנשים גדולים. איזו חוויה אדירה היתה זו! ישנם אנשים שחושבים שהיה זה נורא להיות במדבר, והם מרחמים על אותו הדור. לא! להיפך, עליכם **לקנא** בהם! "כמה חבל שלא זכינו להיות שם" - כך צריכים להרגיש. "הו, הלוואי שהייתי זוכה להיות מבין אנשי דור המדבר!" אה! לחיות כל היום תחת ענני הכבוד. ההכרה הזו, שה' שומר ומגן עליהם, התקבעה בליבם לנצח. בכך הם הפכו לדור דעה, דור שהכיר את ה' יותר מכל דור אחר.

הן אמנם, אדם שחושק בחיי תענוגות ומחפש "זמנים טובים", אז אכן, המדבר לא היה מקום מתאים עבורו - אין ספק. "וַיִּנְפְּשֵׁנוּ קֶצֶה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל" (במדבר כה, ה). אדם גנדרן שרגיל היה לחיי מותרות, היה קץ ומואס מהתפריט היומיומי הקבוע. נמאס לו להצטופף במחנה יחד עם כמה מיליונים שחיים באהלים התקועים זה לצד זה.

אולם אנשים שיודעים שהם נמצאים בעולם הזה למטרה אחת ויחידה - להשיג שלמות הדעת, אז אין דבר טוב יותר מאשר החיים תחת ענני הכבוד. מי שחיפש שלמות, מי ששאפתו היתה להתעלות ולהתקרב עוד לקב"ה, לא היה מקום טוב יותר בעולם מאשר שם במדבר. החיים במחנה המוגן על ידי ענני הכבוד, ענני שכינתו של ה', השפיעו עליהם יותר מלימוד מאה ספרי מוסר.

ראיה של דעת

וזה מה שאנחנו מנסים לעשות כאשר אנחנו נכנסים אל תוך הסוכה - אנחנו מנסים לשחזר את התחושה הזו. כעת אנחנו מבינים שהסכך אותו אנו רואים אמור **ללמד אותנו** משהו. אז בעוד כל בני הבית והאורחים נדחסים אל תוך הסוכה הקטנה ובינתיים משוחחים ביניהם, מביטים בקישוטי הסוכה, ומוצאים את מקומותיהם סביב השולחן - הכל טוב מאוד! אבל אתה עסוק בלחשוב; אתה מסתכל למעלה אל עבר הסכך וחושב.

"פעם, לפני שנים רבות, אבותינו ישבו בסוכות קטנות כאלו במשך ארבעים שנה. ואותו דור היה המוגן והבטוח ביותר בכל ההיסטוריה שלנו, שכן היו להם את ענני הכבוד - הקב"ה הגן עליהם".

ולכן מלמדת אותנו הגמרא שכאשר אנחנו מסתכלים על הסכך הדקיק שמעל לראשינו, בנוסף למחשבה שאנחנו מוגנים על ידי כיסוי כל כך קלוש, עלינו להבין שהסכך הוא רק דוגמא לענני הכבוד שסככו על בני ישראל במדבר.

קדושה מעל לראשינו

בזה נוכל לתת טעם להלכה שאין מסככין בדבר המקבל טומאה, כגון פירות או כלים. כמובן שאיננו מתיימרים להבין את סודותיו של השי"ת, אולם אנחנו יכולים בקלות לתת הסבר פשוט, שהרי הסכך נועד להזכיר לנו את השכינה הקדושה שמעל לראשינו, ומשכך, בוודאי אסור להשתמש בדברים שיש להם שייכות לטומאה!

וכך אנחנו יושבים בסוכה, מסתכלים על הסכך וחושבים, "הסוכה הזו היא הגנה די קלושה. אין בה גג קבוע, אין דלת ברזל, אין כאן כלום. יש רק סכך. מי שירצה, יוכל בקלות לטפס ולקפוץ אל תוך הסוכה דרך הסכך ח". האם כך ישבו אבותינו במשך ארבעים שנה, במדבר שורץ הסכנות?!"

כן! כי ענני הכבוד של השכינה הקדושה הגנו עליהם. זה מה שאנחנו זוכרים בסוכות. "למען יִדְעוּ" הוא השיעור החשוב ביותר שעליו עלינו לחשוב בעודנו יושבים בסוכה. היחיד שמגן עלינו באמת הוא הקב"ה. משה רבנו הוביל אותנו, וכן היו לנו את אהרן הכהן, יהושע, מרים, וצדיקים נוספים, אולם ה' הוא זה שהגן ושמר על עם ישראל.

ג' – סוכות של שמירה

שמירה נצחית

והנה, הנושא הזה הוא חשוב ביותר, אולם עלינו לדעת שזו רק ההתחלה, ועד כה רק נגענו בה מלמעלה, שהרי הסוכה אינה רק תזכורת על העבר, אלא אף שיעור עבור ההווה ועבור העתיד, לנצח נצחים. כפי שנלמד כעת, הסוכה אליה אנו נכנסים בחג לא נועדה רק כדי להזכיר לנו את ענני הכבוד ששמרו עלינו במדבר, אלא לא פחות חשוב מכך, שאנחנו מוגנים על ידי ענני הכבוד של השי"ת **ברגע זה ממש**.

כאשר אנו יושבים בסוכה ומסתכלים כלפי מעלה אל עבר הסכך עלינו לחשוב, שכשם שה' הגן עלינו במדבר, בלא שהיו לנו ערים מבוצרות, והיתה זו ההגנה והשמירה המעולה ביותר, כך שומרים עלינו ענני הכבוד שנמצאים מעל לראשינו כעת ממש. זהו הלקח שמצופה עלינו ללמוד. גם בדורנו אנו, ענני כבוד ה' עומדים מעל לראשינו ושומרים עלינו.

מקומו של עולם

זו הסיבה שהקב"ה נקרא "מקומו של עולם", משום שאין שום מקום פנוי ממנו יתברך. הקב"ה אינו נמצא בעולם, אלא העולם נמצא בו! הוא מקומו של עולם! אנחנו חיים בתוכו.

אם עד היום חשבת שאתה גר בתוך בית, הרי שכעת אתה מגלה שזה לא נכון - אתה חי בתוך ה'! ועם ישראל בפרט חי בתוך ה'. הוא הבית שלנו! ולכן, גם אם אתם עוברים דירה מברוקלין ללייקווד או מבורו פארק לוויילאמסבורג, עליכם לדעת כי למען האמת אינכם משנים את מיקומכם, אלא אתם נשארים בדיוק באותו המקום בו הייתם. עד עכשיו הייתם בתוך ה', וכעת אתם עדיין נמצאים בתוך ה'!

עלינו לחשוב על ענין זה כאשר אנו יושבים תחת הסכך - כן, חישובו על כך. "למען ידעו" - עליכם לדעת, לבא לידי הכרה והרגשה מוחשית שהשכינה נמצאת מעל לראשה של האומה הישראלית בכל עת, והסכך נועד לסייע לנו להגיע לידי הכרה זו, שהקב"ה שומר עלינו בכל רגע ורגע.

תצפנים בסכה

ברצוני לצטט שני פסוקים בספר תהילים (פרק לא פסוקים יט, כא) הממחישים נקודה זו. דוד המלך מדבר שם אודות אויביו המקיפים אותו מכל עבר ומדברים נגדו. דוד המלך מדבר אודות עצמו, אולם דבריו הם גם בשם עם ישראל כולו. הוא אומר, "תִּלְמְנָה שְׂפָתַי שֶׁקֶר הַדְּבָרוֹת עַל צְדִיק עֵתֶק בְּגֵאֹנָה וְבוֹז... תִּסְתְּיִים בְּסִתְרֵי פְּנֵיךְ מִרְכְּסֵי אִישׁ". וכיצד יגן עלינו השי"ת מפני אנשי הרשע? "תצפנים בסכה מריב לשנות".

אנחנו חיים בעולם של אויבים, ואנחנו מצליחים לשרוד אך ורק בזכות סוכתו של השי"ת. מאז ומעולם היו לנו אויבים שדיברו נגדנו והשמיצו אותנו בכל מיני שקר וכזב. לדוגמה, לאחרונה יצא האו"ם בהצהרה המגנה את מדינת ישראל על הרג ערבים. הערבים הם כמובן אנשים חפים מפשע. כן, הערבים הרצחניים והגרועים ביותר, הם למעשה אנשים מסכנים חפים מפשע, וישראל היא האשמה. אז האו"ם יוצא בהצהרה משותפת המגנה את ישראל. ונשיא ארה"ב הנכבד, גם אם הוא לא שמח כל כך בהצהרה זו, הצטרף אליה בכל זאת.

אמנם איני פטריוט גדול של מדינת ישראל... אולם אנו נוכחים לדעת שהגוף הזה ששמו "האו"ם" אינו אלא אספה גדולה של אנטישמים. הם אפילו לא איפשרו למדינת ישראל להצטרף לאחת מוועדות האו"ם. אף אחת מהוועדות לא היתה פתוחה בפני ישראל. וזה לא רק באו"ם. אויבינו עסוקים בהשמצתנו בספרות האנטישמית, כפי שהיה מאז ימי קדם.

ובכל זאת אנחנו כאן. אותם אויבים שהשמיצו אותנו במשך כל הדורות כבר נמחקו מעל דפי ההיסטוריה. היוונים היו הגרועים מכולם. יוסיפון מצטט רבות את המחברים היוונים ואת השקרים שכתבו אודות היהודים. היוונים מעולם לא הפסיקו לכתוב נגדנו, אולם כעת הם כבר אינם. אזרחי מדינת יוון של היום אינם היוונים של פעם. יוון אבדה לגמרי מן העולם, יחד עם אלילי השקר שלה והתרבות שפיתחה.

יש חכמה בגויים

אדום שנאו אותנו, מדין שנאו אותנו, מואב שנאו אותנו - וכולם נעלמו כליל. אבל איננה ופרס איננה. כולם נעלמו, אחד אחרי השני, ואילו אנחנו עדיין כאן. כדאי לשמוע את מה שיש לחכמי אומות העולם לומר בנידון. אני אוהב תמיד לצטט את החוקר מארק טוויין, שאמר כי "היהודי פוסע על גבי קבריהם של מציקיו ומדכאיו". כולם נעלמו ואנחנו פוסעים על קבריהם.

איך קרה דבר כזה? איך יתכן שעם ישראל שרוי במדבר העמים במשך כל כך הרבה שנים, והוא ממשיך להיות מוגן למרות הכל? אין זה אלא בגלל שה' שומר עלינו בסוכתו, וענני הכבוד ממשיכים להגן עלינו בדיוק כפי שעשו זאת במדבר. "הפּוֹרֵס סֶכֶת שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל" - זו הסיבה היחידה שאנחנו עדיין כאן.

ועל זה מוטל עלינו לחשוב כשאנחנו יושבים בסוכה; הסכך מזכיר לנו שאנו מוגנים לנצח על ידי השי"ת. בעודך יושב בסוכה, כולם משוחחים, נהנים משמחת יום טוב. טוב מאוד, למה לא? הסוכה היא מקום של הווי משפחתי. אולם אתה שונה מהם. אתה גם יושב וחושב. "אני מסתכל על הסכך ויודע שאני ממש נמצא כעת תחת ענני הכבוד. הקב"ה נמצא מעל ראשי ברגע זה ממש. איני זוכה לראות את זה כפי שעם ישראל ראה את זה במדבר, אולם אני יודע בוודאות שהוא כאן, מעל לראשי. ועל אף שעמים רבים כל כך קמים עלינו להציק לנו ולכלותינו, בסופו של דבר כל תכניותיהם יסוכלו, כי הקב"ה מצילנו מידם, וענני כבודו מגינים עלינו לנצח.

ענני הכבוד בחיינו

ברוצני להוסיף נקודה נוספת. הרמב"ם מלמד אותנו כלל חשוב שנוגע לכל אחד ואחד מאיתנו. הוא מסביר שכל מה שמסופר בתורה הקדושה אודות המאורעות שעברו על עם ישראל, שייך באותה מידה לכל יחיד בנפרד.

משמעות הדברים היא שכפי שעם ישראל בכללותו מוגן על ידי סוכתו של הקב"ה בכל דור ודור, כך צריך כל יהודי לדעת שיש לו סוכה פרטית משלו, ענני הכבוד המגינים עליו. הקב"ה מגן עליך באופן אישי.

ה' הוא זה שסייע לך להגיע למקום בו אתה נמצא היום. אכן, יתכן ואתה צעיר מדי מכדי להבין את זה, אך יום אחד תביט אחורה על ההיסטוריה של חייך ותתפלא מהמאורעות שהתרחשו בחייך שהגנו עליך וגרמו לדברים להסתדר בצורה הטובה ביותר עבורך. בזקנותך תסתכל אחורה ותאמר לקב"ה, "הו, ברוך ה' שהיית לי לסוכה!"

איני רוצה לגזול מזמנכם, אולם אני יכול לספר לכם סיפורים שקרו עמי שוב ושוב. אני יכול למנות לפחות ארבעה דברים שה' עשה עמי, שבזמנו חשבתי שכל אחד מהם הוא

הפסד וכשלון עבורי, אולם למפרע התברר שארבעת הכישלונות הללו הצילו אותי. אין ספק שהיו עוד מקרים כאלו, אולם אני זוכר ארבעה פעמים שניסיתי לעשות משהו ונכשלתי, ולאחר מכן התברר שהיה זה חסד ה' עצום שנכשלתי בהם, כי אילו הייתי מצליח, לא הייתי כאן היום, אלא הייתי כשלון גמור.

ניצל על ידי ה"מאפיה"

כל אחד ואחד מאיתנו יכול לחשוב אחורה ולראות כיצד הוא היה מוגן בתוך סוכתו של ה'. היה יהודי ממתפללי בית מדרשנו שעבד קשה למחייתו, ולא מצא זמן להשתתף באף אחד משיעורי הגמרא שנמסרו כאן. האמת היא שאפילו לתפילות הוא לא הצליח להגיע, משום שהוא עבד כמו עבד נרצע בחנותו.

ואז, יום אחד הוא קיבל הזמנה ענקית של סחורה מרשת חנויות מסוימת, אלא שהוא לא היה מודע לעובדה שרשת זו כבר היתה לקוחה של מישהו אחר, דמות מסוימת ב"מאפיה". מבלי משים, הוא "גנב" לקוח מהמאפיה. כאשר הם ראו שהוא לקח מהם את הלקוח, הם הגיעו בלילה לחנותו, ופוצצו אותה בעזרת פצצה.

הוא הגיע אלי למחרת בשעת בוקר מוקדמת ושאל בבהלה, "מה עלי לעשות כעת?!" הוא חשש לחייו! דבר ראשון שאלתי אותו, "איפה המכונת שלך חוונה?" "בסמוך לבית שלי; בחניה", הוא ענה. הוריתי לו להעביר את רכבו למקום אחר, במרחק מספר רחובות מביתו, כדי שהם לא יפוצצו גם אותו.

לאחר מכן שאלתי אותו: "האם ידוע לך מיהו אותו אדם שאותו הצלחת להכעיס?" הוא אמר שאכן, הוא יודע היטב במי מדובר. משכך אמרתי לו, "תתקשר אליו ברגע זה ותאמר לו שאתה סוגר את העסק".

הוא התקשר אליו ואיש המאפיה אמר, "אה, כן? אני כל כך מצטער לשמוע על כך. אם אוכל לעזור לך במשהו בעתיד, אנא אל תהסס לפנות אלי".

האיש נשאר מחוסר עבודה, אולם מה אירע אז? הוא קיבל עבודה מכובדת בעירייה, וכעת הוא התחיל להגיע לבית הכנסת בכל יום. הוא התחיל להשתתף בשיעורים, וכעבור זמן מה גם הוא אפילו הפך ללומדן במקצת, והיום הוא עצמו מלמד גמרא לאחרים! אישיותו השתנתה והתהפכה לגמרי!

להישאר בסוכה

ולכן, כשמגיע חג הסוכות, זה הזמן לחשוב, "ברוך ה', ברוך ה'. הקב"ה נותן לי את מלוא תשומת לבו - וכך גם לכל אחד ואחד מבניו; הוא עושה עם כל אחד ואחד מאיתנו את מה שטוב עבורו. 'פְּנֵשׁ יַעֲרֵי קִנּוֹ עַל גּוֹזְלָיו יְרַחֵף' (דברים לב, יא) - כך מגן הקב"ה עלי. הוא עוזר לי על כל צעד ושעל, הוא מגן עלי ממש".

יהודי יושב בסוכתו וחושב: "איך הגעתי לכאן? איך זכיתי להיות מבין אלו היושבים בסוכה? כל כך הרבה אנשים צעירים כמוני לא נמצאים היום בסוכה. איפה הם? איני יודע. איפה כל השאר? אני זכיתי לשבת בישיבה; הישיבה היא סוכה. הו, איזו זכות!"

יהודים רבים כל כך לא זכו לכך. לפעמים יש לך איזה בן דוד שני, שמי יודע כיצד הוא נראה והיכן הוא נמצא. רחמנות עליו. אבל אתה כאן! עליך לחשוב עד כמה שפר עליך גורלך בכך שזכית להיות מבין היהודים שומרי המצוות. הקב"ה שומר עליך ומגן עליך בצל סוכתו.

הסוכה האמיתית

עלינו לדעת אם כן שהסוכה הזו שבה אנחנו יושבים אינה אלא משל לסוכה האמיתית שסוככת עליך - הקב"ה מגן עליך באופן אישי. ענן של כבוד מקיף אותך מכל עבר, "סוכת שלומך" שנועדה רק לטובתך ולשמירתך. אתה מסתכל על השמים דרך הסדקים שבסכך ונזכר בענני הכבוד, ענני הכבוד שלך.

ולמרות שאיננו רואים מעלינו את אותם ענני הכבוד כפי שראו זאת בני ישראל במדבר, השכינה עדיין נמצאת מעל לראשינו. "אֲשַׁרְיָךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ!" "רַכֵּב שָׁמַיִם בְּעֶזְרְךָ" - אמנם אינך רואה זאת, אולם הוא רוכב במרכבתו בשמים על מנת לעזור לך. "וּבְגֹאֲתוֹ שְׁחָקִים" (דברים לג, כו - כט) - הוא נמצא שם במרומים, מביט ושומר עליך, עד עצם היום הזה.

ד' - תחת סוכת השמים

להסביר את המופשט

פסוק זה שציטטנו זה עתה הינו פסוק חשוב ביותר, שעלינו ללמוד אותו היטב. "רַכֵּב שָׁמַיִם בְּעֶזְרְךָ" - ה' רוכב במרכבתו בשמים כדי להגן עלינו. ישנם אנשים כאשר הם שומעים דברים מעין אלה, נכנסים ללחץ. ה' יושב במרכבה? רוכב בשמים? זה נראה כהגשמה של השי"ת ח"ו!

אז לפני שנמשיך לדבר על הנושא הזה, ברצוני לומר כמה מילים בקשר ליסוד חשוב בתורה. מי שלומד את ספר מורה נבוכים להרמב"ם, יודע שאת השליש הראשון של ספרו מקדיש הרמב"ם לנושא שנראה לנו כמיותר לכאורה: החלק הזה מוקדש כולו לנושא אחד ויחיד, והוא, להסביר את התיאורים הגשמיים שמצינו בתורה ביחס להשי"ת - יד ה', עיני ה' וכו' - תיאורים שהתורה מלאה מהם.

הרמב"ם בא להסביר את הכינויים הללו ולדחות כל הגשמה של הבורא יתברך. הוא מבאר שביטויים אלו אינם אלא משל - לה' אין ידים או עיניים; הוא אינו זקוק לעיניים כדי לראות. והרמב"ם מסביר את התיאורים הללו באופן מופשט ואצילי. הוא מבאר את הערכים והמושגים שאותם מבקשת התורה ללמדנו במקום המילים הפשוטות.

הרגשה מוחשית

ונשאלת השאלה, מדוע אם כן בחרה התורה להתבטא בצורה זו, באופן של ביטויים גשמיים, אשר מחייבים אותנו לבאר אותם ולשלול כל ההגשמה. כבר בתרגום אונקלוס אנו מוצאים שהוא עוסק בענין זה שבו עסק הרמב"ם, לשלול כל הגשמה של הבורא. פעמים רבות אונקלוס לוקח ביטוי גשמי כלפי השי"ת, ומבאר אותו בדרך אחרת. אז עלינו לשאול כנ"ל - מדוע הדברים נכתבו כך מלכתחילה? הקב"ה יכול היה לכתוב בתורתו את המושגים כפי שניסח אותם הרמב"ם, ולנקוט במילים אציליות כפי שעשו הרמב"ם ואונקלוס.

יתירה מכך, הלא האופן שבו הדברים כתובים בפועל הוא מסוכן ביותר, שהרי מי שיטעה ויאמין בפשטות הדברים, מי שחושב שלה' יש יד או עיניים או אף הרי הוא אפיקורס ואין לו חלק לעולם הבא, וכפי שכותב הרמב"ם. מדוע אם כן הטמין הקב"ה מלכודות כאלו בתורתו? על כל צעד ושעל, האדם עלול למעוד חלילה ולאבד את חלקו לעולם הבא.

התשובה היא שאם ה' היה מתבטא כפי שעשה זאת הרמב"ם, לא היתה לנו כלל הרגשה מוחשית כלפי ה', וזו סכנה גדולה עוד יותר. זה נכון - סכנה גדולה מאוד היא לתאר את הקב"ה בתיאורים גשמיים, אולם ישנה סכנה גדולה אף יותר, והיא, לצייר אותו ללא תיאורים גשמיים!

תפיסה קלושה ועמומה כלפי השי"ת, הרי היא גרועה יותר מתפיסה מוטעית. אם יהיה לנו בראש תיאור קלוש של הקב"ה, זה גרוע יותר מתמונות שגויות. להיות יהודי שומר תורה ומצוות, יהודי שמקפיד על קלה כבחמורה, שלעולם לא יעלה על קצה דעתו כלל וכלל לתפוס את הקב"ה כישות גשמית, ולעומת זאת יהיה לו רושם כל כך קלוש כלפיו, כביכול הוא אינו אלא מושג שכלי או מילה הכתובה בספר, זה הרבה יותר גרוע.

הרוכב האמיתי

עלינו להרגיש את נוכחותו של השי"ת, ועל מנת ששכלנו המוגבל יתפוס ויבין את ה', חשוב מאוד שיהיה לנו "ציור" כלשהו במידותיו ובדרכי הנהגתו. עלינו להרגיש כביכול לה' יש עיניים; "עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטָטִים בְּכָל הָאָרֶץ" (זכריה ד, י). כך עלינו לחשוב. עלינו לעבוד קשה על מנת לקנות הרגשה של יחס גשמי כלפי ה'. ללא "ציורים" אלו לא יוכל האדם,

שהוא גשמי מטבעו, לתפוס בשכלו את ה', גם לא מעט מזעיר. הציורים חורטים את רישומם בתוך שכלו של האדם ובעזרתם הוא בא לידי הכרה אמיתית בבורא יתברך.

כמובן שאסור לנו להאמין שהדברים הם כפשוטם, וכפי שכותב הרמב"ם, ומי שחושב כך הרי הוא מזלזל בקב"ה. אולם אף על פי כן, חובתנו לחיות עם מושגים אלו במשך כל חיינו – הגישה לפיה לה' יש עיניים וידיים חייבת להימשך. למושג הזה קוראים "דִּיכוּטוֹמְיָה" – כלומר הפרדה מוחלטת בין שני דברים המנוגדים זה לזה או השונים זה מזה. ישנו הבדל גדול בין האמת האמיתית לבין מה שאנחנו אמורים לחשוב. כוונת הרמב"ם לא היתה שניפטר מיחס זה, אלא כוונתו היתה רק להסביר לנו עניינים אלו. אך בוודאי אנחנו אמורים לחיות עם רעיונות ומושגים אלו כמה שרק נוכל.

לכן אומר הפסוק "רִכַּב שָׁמַיִם בְּעֶזְרְךָ" – משום שכך אנחנו אמורים לחשוב! הקב"ה אינו חפץ שנהיה פילוסופים שיודעים שיש אלקים איפשהו, לדעת בשכל שיש כזו מילה, איזה רעיון ומושג, שקוראים לו "אלקים". לא ולא! ה' הוא המציאות האמיתית ביותר מכל המציאויות, ועלינו לעשות ככל שביכולתנו על מנת להשיג גישה זו בזמן שאנחנו עדיין חיים כאן בעולם הזה.

השמים מספרים

זה מביא אותנו לאחד השימושים החשובים ביותר של השמים. דוד המלך אומר בתהילים (יט, ב), "הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד קָל". עליכם לדעת כי במשך כל השנה כולה, לא רק בחג הסוכות, ישנה חשיבות רבה להסתכלות על השמים. לכן ההלכה קובעת כי בחדר שבו מתפללים צריך שיהיו חלונות (שו"ע או"ח סי' צ ס"ד), והתכלית היא שניתן יהיה לראות את השמים. אין זה אומר שצריך להסתכל על השמים כל הזמן, אולם השמים חייבים להיות גלויים.

רצונו של הקב"ה הוא שכאשר אנחנו מסתכלים על העננים, על השמים, נחשוב עליו. זהו האופן שבו השמים מספרים כבוד קל – כי על ידי הסתכלות בהם אנו נזכרים בה'. אלו הם ענני הכבוד הפרטיים שלך. וזה לא רק בסוכות; בפורים, בחנוכה, השמים נישאים מעליך, וזוהי הסוכה הפרטית שלך, בכל יום ויום.

עבודה מעשית

שימו לב לדברים הבאים, שכן ברצוני ליעץ לכם הצעה למעשה. אפשר לתרגל את המבט הזה כאשר הולכים ברחוב. הביטו השמימה לרגע אחד, וזה אמור להזכיר לכם את ה'. אל תזלזלו בדברים אותם אתם שומעים עכשיו, אל נא תחשבו שזה לא חשוב. זה חשוב מאוד! השמים הם מתנה גדולה, הזדמנות אדירה לזכור את ה'. השמים נועדו כדי שנביט בהם ונזכר בה', נזכור שהוא שומר עלינו בכל עת.

כך צריכים אנו לחיות את חיינו. בכל פעם שהולכים ברחוב, עלינו להביט בעננים המתנשאים מלמעלה, והם יזכירו לנו שאנחנו נמצאים מתחת לענני כבודו של השי"ת. לך נועדו השמים! "למען ידעו" - כדי להקנות לנו דעת, להזכיר לנו את ענני הכבוד.

המסנת הגדולה

כמובן שלשמים ישנם תפקידים נוספים. השמים מהווים מקור נפלא של אספקת אוויר צח עבורנו. למעלה משלוש מאות קילומטרים של אוויר צח! אנחנו זקוקים לזה. יש שם פחמן דו חמצני שגורם לצמחים לגדול ולהניב פירות, יש חנקן ויש גזים חשובים נוספים הנחוצים לקיומנו. האוויר הוא כמו מחסן ענק של כל הדברים הנצרכים לנו לחיינו. לא כולם מבינים שהמזון והביגוד מגיעים אלינו בעיקר מהאוויר.

השמים הם כמו מסנת ענק המסנת את כל ההשפעות המזיקות של קרני השמש. בעוד קרני השמש עושות את דרכן בקילומטרים של האטמוספירה ויורדות ארצה, הן מגיעות אלינו עם התכונות המתאימות לצרכי כדור הארץ. הכל נעשה עם מטרה מסוימת ומחושבת. ויש עוד הרבה מה לדבר בענין התועלת של השמים.

ועדיין, התפקיד החשוב ביותר של השמים הוא "השמים מספרים כבוד קל". השמים נועדו כדי לגרום לנו לחשוב על ה', זהו תפקידם החשוב ביותר, תפקיד שאותו אנחנו מזניחים.

אלקי השמים

זהו הפירוש של התואר "יראת שמים". מה כוונתנו כשאנחנו אומרים על יהודי מסוים שהוא "ירא שמים"? הלא הוא אינו מפחד מהשמים אלא מה'! התשובה היא, שה' מסומל על ידי השמים. ירא שמים הוא אדם שירא את ה' עם תחושה פיזית ומוחשית; הוא מרים את מבטו השמימה כל הזמן ומזכיר לעצמו שה' נמצא בשמים ומשגיח עליו בכל עת.

כך כינה יונה הנביא את השי"ת, כאשר שאלוהו המלחים באניה מי הוא אלקיו. מה הוא ענה להם? "את ה' אלקי השמים אני ירא" - זו אמירה אדירה! אלקי השמים! הפילוסוף מן הסתם היה אומר, "ה' נמצא בכל מקום, לא רק בשמים". ובכל זאת יונה היה חכם יותר מהפילוסוף, והוא בחר לתאר את ה' בתואר "אלקי השמים - האלקים שלי הוא בשמים. אני מביט השמימה ונזכר באלקים". יונה הנביא ידע למה נועדו השמים.

עכשיו זה הזמן!

ה' נמצא מעלינו, בכל מקום, וכאשר אנחנו מביטים השמימה אנחנו חושבים על כך **למעשה**. זהו דבר שעלינו להתרגל אליו - להביט מפעם לפעם לשמים ולהזכר בה'. זו התכלית של השמים, ואם נחיה את חיינו מבלי לנצל את זה, עלינו לדעת כי בכך אנחנו מחמיצים הזדמנות מפוארת.

עד כמה שחשוב לעבוד על קנייתו של מבט זה במשך כל השנה, הרי שלכל חג יש את העבודה המיוחדת לו, ועבודת ימי הסוכות מיועדת בעיקר ליסוד הזה. עלינו לנצל ככל יכולתנו את הסוכה כדי לקנות עוד הכרה בידיעה הגדולה הזו, שהקב"ה מביט עלינו מלמעלה, מדריך אותנו ושומר עלינו לנצח נצחים. עם כל נסיונותיהם של הגויים להציק ולהרע לנו, אנחנו נחיה לעד ונפסע על גבי קבריהם.

בנוסף, כל יחיד ויחיד צריך לחשוב ולהתבונן כיצד הקב"ה שומר עליו ומדריך אותו בחייו הפרטיים. זו האמת - ה' הוא הסוכה שלנו לעד ולנצח נצחים.

ובזכות המצוה שאנחנו מקיימים בכך שאנחנו מביטים בסכך ומבינים שה' שומר עלינו בכל דור ודור כפי שעשה במדבר, כפי שיעור אמונתנו כך ישמור ה' ויגן על עמו ישראל ועל כל יחיד ויחיד לנצח נצחים.

חג כשר ושמח!

בואו נהיה מעשיים

לנצל נכון את הסוכה

השנה נשתדל לנצל את ימי החג על מנת ללמוד את הלקחים אותם אמורה מצות סוכה מלמדת אותנו.

בלי נדר, בזמן שאנחנו אוכלים, נביט בסכך ונצייר לעצמנו במשך דקה אחת ברציפות את הסוכות הרעועות שבהן ישבו אבותינו במשך ארבעים שנה במדבר, בעודם מוקפים סכנות מכל עבר, וכיצד שהם היו מוגנים מפניהם רק בגלל ענני הכבוד שסככו עליהם.

בנוסף, נשים לב בלי נדר להיכנס אל הסוכה פעם אחת ביום במיוחד למטרה זו, להזכיר לעצמנו את ענני הכבוד המגינים עלינו גם היום; ניכנס לסוכה במיוחד כדי להקדיש דקה אחת במחשבה אודות הסוכה הפרושה על עם ישראל לנצח, וכן לחשוב כיצד אנחנו זכינו לחוש את ההגנה הזו לאורך כל חייו הפרטיים.

שאלות ותשובות

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך

שאלה:

מהו ענין הנענועים שאנו עושים בד' מינים?

תשובה:

יש בזה כמה עניינים, ואחד מהם זהה לכוונת הפסוק הראשון של קריאת שמע - שמע ישראל... ה' אחד. צפון, דרום, מזרח, מערב, מעלה ומטה, לכל הכיוונים - אין אף אחד מלבדך. אנחנו מנענעים את הלולב לכל הכיוונים עם כוונה זהה - שה' הוא אתה האחד והיחיד.

ישנה נקודה נוספת אותה ניתן ללמוד מכך שאנחנו מולכים את הלולב כלפי חוץ ואז מחזירים אותו בחזרה אלינו. כלומר, אנחנו עובדים אותך ה', אנו מודים לך ומכירים טובה על כל השפע שאתה מרעיף עלינו - הכל מגיע ממך בחזרה אלינו. אנחנו מנענעים את הלולב לכל עבר ובזה אנחנו מכריזים שלא משנה מהיכן מגיע הטוב, הוא מגיע רק ממך.

כמובן, ככל שתשקיעו בכך יותר מחשבה, הרי זה משובח. אז בעודנו מנענעים את הלולב, עלינו לחשוב, "תודה לך ה' על הלב הבריא שנתת לי" - כמבואר במדרש שהאתרוג הוא כנגד הלב. ישנם אנשים רבים שחולים בליבם ל"ע, והם היו שמחים לקבל את הלב שלך!

"נתת לי גם עיניים בריאות" - לאנשים רבים יש בעיות עם העיניים, וזה מה שההדסים מלמדים אותנו.

"תודה לך ה'; נתת לי עמוד שדרה חזק ובריא". ישנם אנשים בעלי גיבנת ל"ע, ולך יש גב ישר. זה משהו שצריך לחשוב עליו כאשר אנו נוטלים לידינו את הלולב.

והערבות הם כנגד השפתיים, כנגד הפה, ומשכך עלינו לחשוב, "מעתה אשתמש בפה שנתת לי כדי להודות לך על כל מה שאתה עושה למעני".

וכך, בעודנו אווזים בד' המינים ומנענעים אותם, אנחנו משיגים עוד ועוד הכרה בכך שה' הוא המלך השולט על העולם כולו. קדימה ואחורה, ימין ושמאל, מעלה מטה - הכל מגיע ממך אלי, ואני מביע את הכרת הטוב שלי בחזרה כלפיך. כך צריכים לחשוב בשעת הנענועים, על מנת שהנענועים לא יהיו רק פעולה מכנית אותה אנחנו עושים.

מדור זה נתרם לע"נ:

להנצחות: 076-599-4020